

PATVIRTINTA:

Panevėžio „Minties“ gimnazijos direktoriaus
2017 m. birželio 26 d. įsakymu Nr. V-56.

PANEVĖŽIO „MINTIES“ GIMNAZIJOS

BENDRIEJI KALBOS UGDYMO REIKALAVIMAI MOKYKLOJE

I. BENDROSIOS NUOSTATOS

Požiūris, kad kalba privalo rūpėti visiems pedagogams, - šių dienų mokyklos veiklos norma, įteisinta Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos, Švietimo įstatymais. Komunikavimo gimtąja kalba kompetencija sėkmingiausiai ugdoma tada, kai tampa visos bendruomenės rūpesčiu.

1. Per visų dalykų pamokas visi ugdymo proceso dalyviai turi tinkamai vartoti kalbą, taisyklingai tarti ir rašyti.

2. Mokiniam turi būti keliamas reikalavimas taisyklingai vartoti sakytinę ir rašytinę kalbą visų dalykų pamokose, nes jie turi plėtoti lietuvių kalbos ir literatūros pamokose pradėtus formuoti gebėjimus: kalbėti ir rašyti atsižvelgdami į tikslą ir adresatą, pasirinkti dalykiniam turiniui tinkamą raišką.

II. MOKYKLOS VADOVŲ FUNKCIJOS

1. Mokyklos vadovai turi sudaryti reikiamas sąlygas, kad mokykloje būtų nuosekliai vykdomas Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos įstatymas.

2. Vadovai yra atsakingi už mokyklos viešųjų užrašų, tvarkomųjų dokumentų ir kitų skelbiamų tekstų kalbos taisyklingumą.

3. Sistemingai analizuoja, kaip visų dalykų pedagogai ugdo mokinių kalbą, kaip moko juos taisyklingai skaityti, kalbėti, rašyti, kaip tvarko mokyklos, klasės ir dėstomojo dalyko dokumentaciją.

4. Vertindami mokytojų ir kitų pedagogų darbą, mokyklos vadovai atkreipia dėmesį į gebėjimą puoselėti mokinių kalbos kultūrą, skatinti taisyklingos kalbos vartojimą, ugdyti meilę ir pagarbą gimtajam žodžiui.

III. MOKYTOJŲ FUNKCIJOS

1. Mokytojo kalba turi būti geros kalbos pavyzdys mokiniams: būtina kalbėti ir rašyti taisyklinga lietuvių kalba, laikytis bendrinės kalbos taries, kirčiavimo, gramatikos ir leksikos normų. Dažniausios kanceliarinės kalbos klaidos pateikiamos priede Nr.2.

2. Mokytojas atsako už pamokoje naudojamų vaizdinių priemonių, tekstų, užrašų kalbą.

3. Informacinių technologijų pamokose naudojama lietuviška aplinka.

4. Skatina mokinius rišliai ir taisyklingai reikšti mintis žodžiu ir raštu per visų dalykų pamokas.

5. Siekia, kad mokiniai taisyklingai skaitytų, tartų, kirčiuotų ir vartotų dėstomosios mokslo šakos terminus. Kalbos patarimai ir taisymsai mokiniams turėtų būti pateikiami taktiškai.

6. Vertinant mokinių pasiekimus atkreipia dėmesį į kalbos mokėjimą, nurodo privalumus ir taisytinius dalykus.

7. Mokytojai, tikrindami savo dalyko rašomuosius darbus, ištaiso arba pažymi visas mokinių padarytas rašybos ir skyrybos, gramatikos klaidas ir atsižvelgia į jas vertindami atliktas užduotis.

8. Per visų dalykų pamokas pratina mokinius naudotis įvairiais kalbos praktikos žinynais, taries, kirčiavimo, rašybos, aiškinamaisiais ir tarptautinių žodžių žodynais bei kitais informaciniais kalbos šaltiniais.

9. Lietuvių kalbos mokytojai padeda kitų dalykų mokytojams mokinių kalbos ugdymo klausimais.

IV. MOKINIŲ SĄSIUVINIŲ TVARKYMAS

1. Mokiniai rašo standartiniuose sąsiuvinuose taisyklingai, tvarkingai, dailiai. Jų skaičių ir paskirtį nustato mokytojas. Viename sąsiuvinyje negali būti kelių dalykų rašto darbų. Dalyko mokytojui pageidaujant, paskutinieji sąsiuvinio puslapiai gali būti skiriami įvairioms pastaboms ar juodraštiniais darbams. Trumpą apklausą, atsakymus į klausimus mokinys gali rašyti į lapelį, kuris turi būti tvarkingas, su paraštėmis, reikiamo dydžio.

2. Rekomenduojama rašyti tamsiai mėlynu rašikliu, sąsiuvinyje turi būti išorinė ir vidinė paraštės.

3. Viršelyje užrašomas mokyklos pavadinimas, klasė, mokinio vardas ir pavardė, sąsiuvinio paskirtis.

4. Mokinys, norėdamas ištaisyti klaidą, perbraukia klaidingai parašytą raidę ar žodį ir virš jo užrašo reikiamą.

5. Klaidų žymėjimo ir taisymo būdą mokytojas pasirenka atsižvelgdamas į mokinių pajėgumą, klaidos pobūdį, temos nagrinėjimo etapą ir kt. Klaidų tipą žymi paraštėje.

6.Data rašoma taip: 2013-09-02 (taškas gale nededamas). Jei sąsiuvinio paraštės siauros, o mokinio rašomi skaitmenys platūs, galima rašyti tik mėnesį ir dieną: 09-02 (taškas gale nededamas). Data gali būti rašoma ilguoju būdu: 2016 m. rugsėjo 1 d.

7.Baigiant eilutę, nerašyti sąsiuvinio paraštėje, nepalikti nebaigtų eilučių prieš paraštę, išskyrus tuos atvejus, kai baigiasi pastraipa. Naują pastraipą pradėti toliau nuo krašto. Tarp antraštės ir teksto paliekama tuščia eilutė.

8.Rašomojo darbo tekstas pradedamas tame pačiame puslapyje, kur yra pavadinimas. Taškas po pavadinimo nededamas.

9.Pareiškimą, prašymą, pasiaiškinimą mokiniai rašo vadovaudamiesi bendraisiais raštvedybos reikalavimais. Priedas Nr 1.

10. Sąsiuvinių antraščių pavyzdžiai:

*Panevėžio „Minties“ gimnazijos
II a klasės mokinio Petro Petraičio
lietuvių kalbos darbai*

*Panevėžio „Minties“ gimnazijos
III a kl. mok. Mato Mataičio
matematikos darbai*

*Panevėžio „Minties“ gimnazijos
III a klasės mokinio
Vytauto Abromavičiaus
matematikos darbai*

(Vardas, pavardė)

(gyvenamoji vieta)

(telefonas)

(adresatas)

PRAŠYMAS
201__ m. _____ d.

Panevėžys

Prašau (prašyčiau) _____

(Parašas, vardas, pavardė)

.....Vardas Pavardė, klasė

„Minties“ gimnazijos

direktoriui

arba

Socialiniam pedagogui.....

PASIAIŠKINIMAS

DĖL VĖLAVIMO PAMOKĄ

2017-01-01

Šių metų gruodžio 21 dieną vėlavau į pirmą pamoką, nes.....

Vardas Vardaitis

(parašas)

Žodyno klaidos Neteiktinos svetimybės

e-meilas (= elektroninis paštas, el. paštas)
ofisas (= įstaiga, būstinė, biuras, kontora, raštinė)
parkė (= aplankas, aplankalas, segtuvas)
parkingas (= automobilių aikštelė)
parkuoti (= statyti automobilius)
sponsorius (= rėmėjas)
printeris (= spausdintuvas)

Neteiktini vertiniai

kaip taisyklė (= paprastai, dažniausiai)
kas liečia (= o dėl, dėl)
kažkas tai (= kažkas), * *kažkodėl tai* (= kažkodėl, kažin kodėl), * *kažkoks tai* (= kažkoks)
kažkur tai (= kažkur, kažin kur, iš dalies, apie, maždaug, apytikriai)
lyg tai (= lyg ir, tarsi, tartum, tarytum)
taip vadinamas (= vadinamasis, -oji)

Žodžių ir junginių reikšmės klaidos

apiforminti (= įforminti)
apmokama (= mokama) aikštelė, *apmokėti už darbą* (= sumokėti, užmokėti už darbą)
apmokymas (= mokymas, išmokymas), * *apmokyti* (= mokyti, išmokyti)
apspręsti (= lemti)
aptarnauti (= tvarkyti) *sąskaitą*
atidaryti (= atnaujinti, pradėti) *maršrutą*
atžyma (= žyma, įrašas), * *atžymėti* (= pažymėti)
aukščiau stovintis, -i (= aukštesnis, -ė, aukštesnysis, -ioji) *pareigūnas, organizacija*
deleguoti (= patikėti, perduoti) *funkcijas*
išmokėjimai (= išmokos)
eilė (= daug, keletas) *klausimų*
gautis (= išeiti, atsitikti, pasidaryti, būti)
įsisavinti (= perprasti, išmokti dirbti) *darbą, įsisavinti* (= panaudoti, sunaudoti) *lėšas*
išlaikyti (= išskaičiuoti) *mokesčius*
išplanavimas (= suplanavimas)
išsireikšti (= pasakyti, suformuluoti, išdėstyti)
išskaitymai (= išskaitos)
iššaukti (= sukelti) *reakciją*
kalba eina (= kalbama, kalbame)
korektorius (= korekcinis pieštukas, koreguoklis, tepiklis)
laikyti (= manyti, būti tos nuomonės), *kad išvados teisingos*
matomai (= matyt, turbūt)
nešti atsakomybę (= būti atsakingam)
nuimti nuo pareigų (= atleisti iš pareigų)
pagarsinti (= paskelbti) *sprendimą*
pakvietimas (= kvietimas)
pajungti (= prijungti, įjungti) *internetą pakelti* (= paimiti, patikrinti, pažiūrėti) *dokumentus*
pasisakyti (= kalbėti, pasakyti savo nuomonę, žodį) *per posėdį*
paskaičiuoti (= apskaičiuoti, suskaičiuoti) *išlaidas*
pervesti (= perkelti) *į kitas pareigas*
peržiūrėti (= iš naujo, dar kartą apsvarstyti) *klausimą*
pilotinis (= bandomasis) *projektas*
pilnai (= visiškai, galutinai) *atsakyti, pilnos sudėties* (= visa) *komisija*
prabalsuoti (= balsuoti, pabalsuoti, nubalsuoti, baigti balsuoti)
praeiti (= įeiti)

prakontroliuoti (= (pa-)kontroliuoti)
pravažiuoti (= nuvažiuoti) *100 km*
pravesti (= nutiesti) *kabelį*
randasi (= yra) *kabinete*
reiškia (= vadinasi, taigi) *susitarėme*
sekančiai (= taip, šitaip), * *sekanti* (= ši, tokia) *sudėtis*, * *sekantis* (= kitas) *eilėje*
siųsti faksą (= faksogramą)
skaityti (= manyti), *kad nuomonė neteisinga*
statyti (= rašyti) *aktą*, * *statyti* (= sudaryti) *grafiką*, * *stovis* (= būklė)
sudalyvauti (= dalyvauti, padalyvauti)
taipogi (= **taip pat**)
talpinti (= spausdinti) *laikraštyje*
tuo pačiu (= kartu) *pasiūlyti*
užsiėmimai (= kursai, pratybos, paskaitos, repeticijos, seminarai, pamokos)
užsiimti (= verstis) *prekyba*
užsipilti (= prisipilti) *benzino*
užskaityti (= įskaityti) *mokestį, įskaitą*
vedantis (= vadovaujantysis) *specialistas*
viso (= iš viso) *suma*
žinoti (= išmanyti) *įstatymus*

Žodžių sandaros klaidos

aplinkosauginis (= aplinkosaugos)
autoatsakovas (= atsakiklis)
baiginėti (= būti bebaigiančiam)
bedarbystė (= nedarbas); *bedarbystė* – tik bedarbio būseną
daleisti (= leisti atsirasti, pasidaryti)
dalinai (= iš dalies)
damokėti (= primokėti)
darašyti (= prirašyti)
disketė (= diskelis)
gamtosauginis (= gamtosaugos)
įkainavimas (= įkainojimas)
įtakoti (= turėti įtakos, lemti)
nuomavimas (= nuomojimas), *nuomuoti* (= nuomoti)
orientaciniai (= apytikriai, maždaug)
perpaskirstyti (= perskirstyti) *pelną*
prailgintojas (= ilgintuvas)
susegėjas (= segiklis)

Linksnių vartojimo klaidos

Vardininkas

Iš kilo *nauji klausimai* (= naujų klausimų).
 Kokios yra *problemos* (= Kokių yra problemų)?
 Ponas *direktorius* (= Pone (ponas) direktoriau), prašom pasirašyti.

Kilmininkas

Priėjome *išvados* (= išvadą, prie išvados), kad jūs teisus.
 Surinkta *daugiau šimto* (= daugiau kaip šimtas, per šimtą, šimtas su viršum) litų.

Naudininkas

Formuluoję neatitinka *teisės aktams* (= teisės aktų).
 Išvyko *oficialiam vizitui* (= su oficialiu vizitu, oficialaus vizito).
 Nuorašas atitinka *originalui* (= originalą).
 Parduodama *išsimokėjimui* (= išsimokėtinai).
 Pinigų likutis *metų pradžiai* (= Praėjusių metų pinigų likutis).
 Projektas pateiktas *svarstymui* (= svarstyti).
Šiai dienai (= Šiandien) rezultatai dar nepatikslingi.
 Sutelkti dėmesį darbo *drausmei* (= į darbo drausmę).
 Teikti *balsavimui* (= balsuoti).

Galininkas

Kodėl nepateikėte *visas reikalingas pažymas* (= visų reikalingų pažymų)?
Nuvyko pasiimti *dokumentus* (= dokumentų).
Meras atstovavo *miestą* (= miestui).

Įnagininkas

Įstatymu (= Įstatymo, Įstatyme) nustatyta tvarka.
Kas buvo šio incidento *priežastimi* (= priežastis)?
Praėjęs sezonas buvo gausus *renginiais* (= renginių).
Tai padėtų jam tapti *profesionalesniu* (= profesionalesniam).
Vedėjas sąrašė *buvo pirmuoju* (= pirmasis).

PASTABA. Su veiksmožodžiais *laikyti, paskelbti, pavadinti, pripažinti* įnagininkas ne klaida (pvz., *Teismas jį pripažino nekaltu.*).

Vietininkas

Atsakymą gausite trijų dienų *laikotarpyje* (= per tris dienas).
Bendrovėje dirba *daugumoje* (= daugiausiai) moterų.
Centras įsikūrimo *stadijoje* (= Centras dar tik kuriasi).
Dirba dviejuose *etatuose* (= dviem etatais, turi du etatus).
Dirba kenksmingose *sąlygose* (= kenksmingomis sąlygomis).
Dirbo meistro pareigose (= meistru).
Inventorius yra skyriaus *nuosavybėje* (= skyriaus nuosavybė, priklauso skyriui).
Jis paskirtas dirbti vedėjo *pareigose* (= eiti vedėjo pareigas, paskirtas vedėjo pareigoms).
Kabinetas labai *blogame stovyje* (= blogos būklės).
Pardavime yra (= Parduodama)...
Pastatai palikti *apgailėtinoje būklėje* (= apgailėtini, apgailėtinos būklės).
Patvirtino sąmatą *1000 litų sumoje* (= 1000 litų sąmatą).
Posėdis vyko *aukštame lygyje* (= buvo aukšto lygio, buvo gerai organizuotas).
Pretenzijos priimamos mėnesio *bėgyje* (= visą mėnesį, per mėnesį).
Principe (= iš principo) su jumis sutinku.
Projektavimo darbai *pagrinde* (= apskritai, iš esmės) baigti.
Reikalas *tame* (= tas), kad baigėsi skirtos lėšos.
Remontas baigtas *pilnumoje* (= visai, visiškai, iki galo).
Renginys *visumoje* (= apskritai) pavyko.
Savivaldybėje dirbs tie patys žmonės, tik *naujame statuse* (= turės naują statusą, tik jų statusas bus naujas).
Šį klausimą aptarsime *paskutinėje eilėje* (= paskutinį, paskiausiai, pabaigoje).
Sprendimas gali būti apskundžiamas *laike* (= per) 10 dienų.
Statybai skirta 900 tūkst. litų, *tame skaičiuje* (= iš jų, iš to skaičiaus) – 500 tūkst. litų montavimo ir apdailos darbams.
Sutartis surašyta *trijuose egzemplioriuose* (= trimis egzemplioriais).
Tai ne mano *kompetencijoje* (= kompetencija, nepriklauso mano kompetencijai).
Tokio lėšų švaistymo *rezultate* (= Dėl tokio lėšų švaistymo) teks atsisakyti pastato remonto.
Viskas tebėra projektų *stadijoje* (= tebeprojektuojama).
Visos sutartys tvarkoje (= sutvarkytos, parengtos).

Prielinksnių vartojimo klaidos

Du skyriaus darbuotojai yra *ant* biuletenių (=turi nedarbingumo pažymėjimus).
Pas ką yra klausimų (= Kas turi klausimų; kas norėtų paklausti)?
Pas jus (= Jūsų) negerai parašyta.
Pas ką (= Iš ko) gavote šį sprendimą?
Paklauskite *pas* sekretorę (= sekretorės).
Informacijos kreipkitės *pas* (= į) pavaduotoją.
Prašykite *pas* administratorių (= administratorių, administratoriaus).
Pažymos reikalaukite *pas* buhalterį (= iš buhalterio).
Raštvedybos taisyklės pasiskolinkite *pas* kanceliarijos darbuotojus (= iš kanceliarijos darbuotojų).
Interesantas nusprendė skųstis *pas* prezidentą (= prezidentui).
Užduotį sužinosite *pas* skyriaus vadovą (= iš skyriaus vadovo).
Dėl pašalpos teiraukitės *pas* direktorių (= direktoriaus).
Dokumentai išduodami *po* parašu (= su parašu, pasirašytinai).

Posėdis vyko *prie* uždaru durų (= už uždaru durų).

Prie progos (= Pirmą progą; progai pasitaikius; radę progą; turėdami progą) užėikite pas mane.

Prie aukštos temperatūros (= Aukštoje temperatūroje; kai aukšta temperatūra; esant aukštai temperatūrai) ši medžiaga lydosi.

Pinigai gali būti keičiami santykiu vienas *prie* keturių (= vienas už keturis, vienas su keturiais, vienas į keturis).

Ginsimės *prieš* visus (= nuo visų), kurie mus puls.

Skiepai *prieš* gripą (= nuo gripo).

Projektą siūloma priimti *už* pagrindą (= pagrindu, kaip pagrindą).

Pinigų likutis *už* praėjusius metus (= Praėjusių metų pinigų likutis).

Suma sudaro *virš* 5 tūkst. litų (= Suma viršija 5 tūkst. Lt; suma yra didesnė kaip 5 tūkst. Lt; suma yra per 5 tūkst. Lt).

Įvairių formų vaitojimo klaidos

Architektas (= Architektė) Žilienė.

Atlyginimus mokės *kovo aštunto* (= aštuntą).

Remiantis *išdėstytu* (= tuo, kas išdėstyta), daroma išvada.

Komanda dalyvavo *trijose* (= trejose) varžybose.

Sutartis sudaroma *penkiems* (= penkeriems) metams.

Jeigu apskaičiavus (= Jeigu apskaičiuotume) nuostolius, išaiškėtų tikroji įmonės padėtis.

Kaip nekeista (= Kad ir keista; Nors ir keista; Keista), projektas dar neparengtas.

Kas dar *nusimato* (= numatoma, numatyta) darbotvarkėje?

Kas už tai, *kad priimti* tokį sprendimą (= kad būtų priimtas toks sprendimas, kad priimtume tokį sprendimą)?

Nosinė čia *nesirašo* (= nerašoma; Nosinės čia nerašome).

Kuo *remiantis* (= remdamasis) laikraštis skelbia tokią informaciją?

Reikia perskaičiuoti sąskaitą, *kad išvengus* (= kad būtų išvengta, norint išvengti) atsitiktinių klaidų.

Vadovaujantis (= Vadovaudamasi) Šiaulių miesto savivaldybės tarybos 1999 m. rugsėjo 30 d. sprendimu Nr. 322, Šiaulių miesto savivaldybės taryba nusprendžia...

Jeigu kalbėti (= Jeigu kalbėsime; Jeigu kalbėtume; Kalbant) tiksliau, galima pasakyti...

Projektą patvirtinti *skiriant* (= ir skirti) 20 proc. lėšų.

Laikau *reikalingu* (= reikalinga) tai pranešti.

Atleistas iš darbo *jam pačiam prašant* (= savo paties prašymu).

Klaidų buvo *palyginus* (= palyginti) nedaug.